**LİSANSÜSTÜ EĞİTİM GÖREN TÜRKÇE ÖĞRETMENLERİNİN
YAZILI SINAV SORUSU YAZABİLME YETERLİKLERİ
Qualification for Preparing Written Examination Question of Turkish
Teachers Who Upper Graduate Education**

Ali GÖÇER

Doç. Dr., Erciyes Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
Türkçe Eğitimi Bölümü
gocerali@gmail.com

Çalışmanın Türü: Araştırma

Öz

Bu araştırmanın amacı, lisansüstü eğitim gören Türkçe öğretmenlerinin sınav sorusu yazma yeterliklerine yönelik durum tespiti yapmaktır. Bu amaçla, görüşmeler yapılarak katılımcıların sınav sorusu yazma yeterlikleri ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Araştırma sonucuna göre, lisans eğitimi sürecinin soru yazım teknikleri konusunda oluşturacağı hazırbulunuşluğun önemine değinen katılımcılar, soru hazırlamada işbirliği, kıdem ve deneyimin önemli olduğunu vurgulamışlardır. Katılımcılar soru hazırlarken; soru tarzlarının çeşitliliği, kapsam geçerliğine uygunluk, soruların geçerlik ve güvenilirliği, karşılık geldiği bilişsel düzeyler vb. unsurlara dikkat ettiklerini belirtmişlerdir. Katılımcılar, ölçme ve değerlendirmenin, eğitimdeki yeri, amacı, işlevi ve yararları konusunda yeterli bir bilince sahiptirler ve yazılı sınav sorularını çoğunlukla kendileri hazırlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türkçe eğitimi, ölçme ve değerlendirme, yazılı sınav, soru hazırlama yeterliği.

Abstract

The purpose of this research is to make identifying condition the graduate teacher Turkish trainees for writing proficiency exam questions. For this purpose, the participants through interviews exam questions focused on revealing the writing proficiency. According to the results of the research, participants are altered to create the readiness of the importance of undergraduate education process in question writing techniques. And they emphasized cooperation in preparing questions, it is important to seniority and experience. Participants stated that they pay attention to the elements preparing questions the variety of question types, suitability of content validity, reliability and validity of the questions, which corresponds to the cognitive levels etc. Participants have a sufficient awareness purpose, function and benefits of measurement and evaluation in education and mostly prepare their written exam questions.

Keywords: Turkish education, evaluation and measurement, writing examination, adequacy of question preparation.

1. GİRİŞ

Öğrenme ve öğretme süreçlerinde eğitim etkinliklerinin amaçlar doğrultusunda planlanıp ilerlediğinin, sürecin ortamın gereklerine göre biçimlendirilip yürütüldüğünün ve süreç sonunda elde edilen çıktıların hedeflenen seviyede olup olmadığının belirlenmesi amacıyla ölçme ve değerlendirme çalışmaları gerçekleştirilmektedir.

Öğretim sürecinde yapılan ölçme ve değerlendirme uygulamalarının bir kısmı süreç içerisinde uygulamaların biçimlendirilmesi, etkinliklerin çeşitlendirilmesi için yapılırken bir kısmı da süreç sonunda belirlenen hedeflere ne kadar ulaşıldığı, gerçekleştirilen çalışmaların ne derece verimli olduğu gibi durumlarda çıktılar üzerinden değerlendirmeler yapılmaktadır. Bütün bu uygulama biçimleri öğrenme sürecinde ölçme ve değerlendirme çalışmalarının iki koldan yürütüldüğü anlamını taşımaktadır. Bunlardan biri süreç değerlendirme, diğeri sonuç değerlendirme yaklaşımıdır.

Süreç değerlendirme kapsamında öğretmenin soru sorması / öğrencilerin soru sormalarına ortam oluşturmaları hem sürecin daha iyi planlanıp yürütülmesi hem de öğrencilerin sürece aktif katılımının sonucu kalıcı öğrenmelerin gerçekleşmesi için olmazsa olmazlardandır.

Aydemir ve Çiftçi'ye¹ göre, 'içinde bulunduğumuz çağ, eğitim öğretim alanında köklü değişikliklerin yapılmasını zorunlu kılmaktadır. Günümüz toplumu, düşünen, üreten, sorun çözen insanlara ihtiyaç duymaktadır. Bunu gerçekleştirmek için de öğrenciyi eğitim sistemi içinde daha aktif hâle getirmek gerekmektedir. Bütün derslerde olduğu gibi Türkçe ve Edebiyat derslerinde de öğrencinin aktif hâle gelmesi, dilini etkili bir biçimde kullanabilmesine bağlıdır'. Öğrenciler süreç içerisinde sahip olmaları gereken bu aktivasyonu sorular yoluyla daha iyi sağlanabilir.

Büyükanan Filiz'e göre², 'sorularla öğretim, Sokrat'la başlamış ve günümüze kadar önemini ve geçerliliğini korumuştur. Sokrat bu yöntemi kullanırken, cevapları ve bilgiyi doğrudan verme yerine öğrenciye sorular sormuş ve her bir sorunun cevabını yine sorularla vermiştir'. Bu uygulama biçimiyle, öğretime konu olan unsurlar hedef kitle tarafından daha iyi özümsemesine zemin olmakta, öğreneni özerk kılarak öğrenilenin daha iyi kavranmasını sağlamaktadır.

¹ AYDEMİR, Y.-ÇİFTÇİ, Ö. 2008: 'Edebiyat Öğretmeni Adaylarının Soru Sorma Becerileri Üzerine Bir Araştırma (Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Örneği)', Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi, 5(2), s. 104, Van.

² BÜYÜKANAN, Filiz, S. 2009: 'Soru Cevap Yöntemi Eğitiminin Öğretmenlerin Soru Sorma Bilgisi ve Soru Sorma Tekniklerine Etkisi'. Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 3, s. 169, Kars.

Sonuç değerlendirme yaklaşımı ise, süreç boyunca gerçekleştirilen etkinliklerle öğrencilerin bilgiyi içselleştirme, bilgiyi kullanabilme ve beceriye dönüştürebilme ve genel olarak kazanımlara erişme durumunu belirlemek için yapılan ölçme ve değerlendirme uygulamalarıdır. Türkçe öğretiminde sonuç değerlendirme yaklaşımında en yaygın uygulanan ölçme aracı yazılı sınavlardır.

Yazılı sınav, cevabı kapsamlı sorularda, cevapları öğrencilerin düşünerek, açıklama, analiz ya da yorum yaparak genellikle yazılı olarak verildiği sınav türüdür. Yazılı sınav, öğrencilerin cevapları organize ederek verdikleri için yazma becerilerinin ölçülmesine imkân veren bir ölçme aracıdır^{3,4}. Yazılı yoklamaların önemli özelliklerinden biri yazma becerisine bağlı oluşudur. Bundan dolayı, yazma becerisinin bu tür soruların değerlendirmedeki rolü önemlidir. Burada yazma becerisi yanında verilen bilginin doğruluğu, amaca uygunluğu, organize sunulma biçimi önemlidir⁵. Yazılı sınavlar, herkese aynı soruların sorularak öğrenciler hakkında ayrıntılı bilgi veren ve öğretimin yeterliğini ortaya çıkaran sınavlardır⁶.

Stalnaker (1951), yazılı sınavla ilgili olarak şunları söylemiştir: Öğrencilere birkaç soru verilip bunlara belli bir sürede yazılı cevap istenmesi, bir sınav türü olarak her öğretmenin başvurduğu bir yöntemdir. Böyle bir sınavda öğrenciden istenen işler; cevapları düşünmek, tasarlamak, düzenlemek, yazmak ve gerekirse yazdıklarını kontrol etmektir. Öğretmene düşen işler ise, sınavdan önce soruları hazırlamak, sınavı yönetmek, sınavdan sonra cevapları okuyup puanlamaktır⁷. Cevapların uzunluğu, yazılı verilme zorunluluğu, cevaplayıcı bağımsızlığı, puanlamanın puanlayıcı kanısına dayanması gibi özellikler yazılı yoklamanın niteliklerini etkileyen önemli etkenlerdir⁸.

Yazılı sınavlar, yürütülen eğitim etkinlikleri sonunda o aşamaya kadar yapılan çalışmaların sonucunu görmek için yapılan ölçme ve değerlendirme uygulamasıdır. Öğretmenler, verdikleri eğitimin verimliliği hakkında bilgi sahibi olması, işlenen konular kapsamında öğrenen

³ GÜLER, N. 2011: **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme**, Pegem Akademi, Ankara.

⁴ BAŞOL, G. 2013: **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme** (2. Baskı), Pegem Akademi, s. 37, Ankara.

⁵ BAHAR, M.-NARTGÜN, Z.-DURMUŞ, S.-BIÇAK, B. 2012: **Ölçme ve Değerlendirme Teknikleri** (5. Baskı), Pegem Akademi, s. 26, Ankara.

⁶ GÖÇER, A. 2014: **Türkçe Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme**. Pegem Akademi, s. 81, Ankara.

⁷ TÜRKİYILMAZ, M. (Akt.) 2007: **‘Orta Öğretim Birinci Sınıf Dil Ve Anlatım Dersi Yazılı Sınav Soruları Üzerine Bir Alan Araştırması** (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)’. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, s. 27, Ankara.

⁸ TURGUT, M. F. 1987: **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Metotları** (5. Baskı), Saydam Matbaacılık, s. 46, Ankara.

yeterliklerinin tespiti, öğrencilerin süreç içerisindeki gelişim durumunun belirlenmesi vb. alanlarda genel bir görünüm elde etmek ve kanaat sahibi olabilmek için yazılı sınav yapılması gerekmektedir.

Yapılan yazılı sınavların amaca hizmet etmesi için biçimsel ve içerik açısından birtakım niteliklere sahip olması gerekmektedir. Bu çerçevede yazılı sınavları hazırlayıp uygulayan öğretmenlerin soru yazabilme yeterliklerine sahip olmaları da büyük önem taşımaktadır. Öğretmenlerin soru yazabilme yeterlikleri, soru kökünün ifadesi, işlenen konuları kapsamaması, öğrencilerin cevaplama durumlarına etki eden faktörler, soru nitelikleri gibi birçok etmen konusunda bilgi ve deneyim sahibi olmaları gerekir. Bu unsurların en önemlisi yazılı sınav sorularının nitelikleridir.

Yazılı yoklama soruları, ilişkileri açıklamak, iki görüşü karşılaştırmak, bir görüşü desteklemek veya reddetmek, bilgileri yeni durumlara uygulamak, analiz etmek, yeni fikirler üretmek, değerlendirmek vb. becerileri ölçme amacıyla kullanılmaktadır. Bunun için daha uygun bir test türü bulmak oldukça güçtür. Bu nedenle, bazı davranışların geçerli olarak ölçülmesinde en iyi test türü olarak kabul edilebilir⁹.

Her sınav aracı birtakım sorulardan meydana gelir. Sınavdan elde edilecek puanların güvenilirliğine ve geçerliğine, aracın kullanılışlığına etki eden en önemli etken, soruların niteliğidir. Bir yazılı yoklamada ancak soruların niteliği oranında iyi olabilir. Bu açıdan sorular hazırlanırken; cevaplayıcıların tümü tarafından doğru olarak anlaşılabilmesi, uzun ve az sayıda soru yerine kısa ve çok sayıda soru sorulması, soruların güçlük derecelerinin sınavın amacına uygun olması ve soruların birbirinden bağımsız olarak cevaplandırılabilmesi esaslarına uyulmalıdır¹⁰. Başol'a göre¹¹ de 'yazılı sınav soruları, kısa cevaplı ve uzun cevaplı sorular olmak üzere ikiye ayrılır. Kısa cevaplı sorular olgu, tanım gibi bilişsel alan basamaklarından hatırlama düzeyindeki sorularda; uzun cevaplı sorular ise, Tarih, Edebiyat, Felsefe, Sosyoloji gibi açıklama gerektiren konuların yoğunlukta olduğu derslerde kullanılır. Bilişsel alanın hatırlama, anlama ve uygulama alt basamaklarındaki öğrenmelerin yoklanmasında ise çoktan seçmeli sorular yaygın olarak kullanılır'. Sorular hangi düzeyde sorulursa sorulsun, sorunun düzeyine bağlı olmakla birlikte her soru öğrencinin öğrenmesinde olumlu bir etkiye sahiptir. Öğretmenin sorunun etkililiğini

⁹ ÇETİN, B. 2014: 'Bilişsel Alan Davranışlarının Ölçülmesi (ss. 67-142)', Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme (Editörler: M. Gömleksiz ve S. Erkan, 3. Baskı), Nobel Yayıncılık, s. 71, Ankara.

¹⁰ TURGUT, M. F. 1987: 56-58.

¹¹ BAŞOL, G. 2013: 39, 42.

artırmak için sorunun kurgulanışına dikkat etmesi gerekir¹².

Yazılı sınav sorularını serbest cevap soruları ve sınırlı cevap soruları şeklinde tasnif eden Tekin¹³, yazılı yoklama sorularına yönelik şu açıklamaları yapmaktadır: ‘Serbest cevap soruları, cevabın içerik, nitelik ve uzunluğunu belirlemede cevaplayıcıya neredeyse sınırsız bir özgürlük verir. Sınırlı cevap sorularıysa, verilecek cevabın niteliğine, uzunluğuna ve örgütlenmesine ilişkin bazı sınırlamalar koyar. Soruda, üzerinde düşünülecek konu alanı içeriğinin sınırları ve cevaplayıcıdan istenen özgül cevap biçimi açıkça belirtilir’.

‘Bir yazılı yoklama sorusu, bir dereceye dek cevaplayıcıyı, hakkında yazacağı konuyu seçmede ve cevabın ifadesinde serbest bırakır. Cevaplayıcıya bırakılan bu cevap özgürlüğü, yazılı yoklamanın en önemli özelliğidir. Cevaplama özgürlüğü, öğrencinin, cevabını, geçirdiği yaşantıların, sahip olduğu bilgi, görüş ve anlatışın sayısız yanlarıyla zenginleştirmesine izin verir. Bu nedenle, yazılı yoklamalar, kişinin özgün ve yaratıcı düşünme gücünü, yazılı anlatım becerisini, belli konulardaki görüşünü, ilgisini ve tutumunu ölçmede çok kullanışlıdır’.¹⁴

2. ARAŞTIRMANIN AMAÇ VE KAPSAMI

Bu araştırmanın amacı, lisansüstü eğitim gören Türkçe öğretmenlerinin sınav sorusu yazma yeterliklerine yönelik durum tespiti yapmaktır. Ayrıca, Türkçe öğretmenlerinin sınav sorusu yazmaya yönelik uygulamaları hakkında genel görünümünü ortaya koymaktır. Bu amaçla, görüşmeler yapılarak katılımcıların sınav sorusu yazma yeterlikleri ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Lisansüstü eğitim gören Türkçe öğretmenlerinin eğitimde ölçme ve değerlendirmenin yeri, amacı, işlevi ve yararları konusunda görüşleri nelerdir?
2. Türkçe öğretmenleri uyguladıkları yazılı sınavlardaki soruları hazırlamada kendilerini yeterli bulmakta mıdır?
3. Türkçe öğretmenleri yazılı sınavlarda sordukları soruları hazırlarken neleri göz önünde bulundurmaktadırlar?

¹² AKBULUT, T. 1999: **İlköğretim Okullarında Görevli Öğretmenlerin Soru Sorma Becerilerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi** (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 17, Adana.

¹³ TEKİN, H. 2004: **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme** (16. Baskı). Yargı Yayınevi, s. 110-111, Ankara.

¹⁴ TEKİN, H. 2004: 210.

4. Türkçe öğretmenleri soru yazma teknikleri konusunda kendi yeterlikleriyle ilgili neler düşünmektedirler? (Sonda: Lisans eğitiminde gerekli alt yapı oluşturulup oluşturulmadığı, eğitim süresinde bu konunun önemli olup olmadığı, soru yazma alanı ve soru türlerinin özellikleri vb. alanlarda düşünceleri nelerdir?)

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışma, nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde yürütülmüştür. Araştırmada, veri toplama aracı olarak görüşme yöntemi kullanılmıştır. Veri toplama aracıyla elde edilen veriler içerik analizi tekniği ile incelenmiştir.

3.2. Verilerin Toplanması

Nitel araştırmalarda görüşme yöntemi insanların geçmiş, şimdiki ya da gelecekle ilgili tutum, görüş ve davranışları ile ilgili bilgi almak amacıyla yapılmaktadır¹⁵. Daymon'a (2002) göre, görüşme yöntemi, araştırmacılara görüşülen kişilerin konu hakkındaki perspektifini anlama imkânı sunmakta ve verinin kendi sosyal içerikleri içinde toplanmasına olanak vermektedir¹⁶.

Görüşme yapan araştırmacı katılımcıya neyin sorulduğunu açıkça belirten sorular sormanın sorumluluğunu taşır. Anlaşılabilir sorular sormak araştırmacı ve katılımcı arasında yakınlığın kurulmasına yardımcı olur. Açıklık ve anlaşılabilirlik, insanların etkinlikten ya da hayatın diğer yönleri hakkında konuşurken nasıl bir dil kullandıklarını anlamakla daha da iletilebilir¹⁷.

Veri toplama aracı olarak hazırlanan görüşme formunda öğretmenlere beş soru yöneltilmiştir. Öğretmenlerin sorulara verdikleri cevaplar üzerinden veriler elde edilmiştir.

3.3. Verilerin Analizi

Görüşme sorularıyla elde edilen veriler içerik analizi tekniğiyle incelenmiştir. Veriler tanıma-tanımlama, ayırıştırma, kod ve tema oluşturma işlemleri yapılarak incelenmiştir. Verilerden bulgulara ulaşma sürecinde yorumlama ve çıkarımlarda bulunma vb. tekniklere başvurulmuştur. Verilerin analizinde takip edilen işlem süreci şu şekildedir. İlk önce sorulara verilen cevaplar arasından kayda değer görülenler tablolara işlenmiştir. Tablolardaki verileri yansıtan kodlar geliştirilmiş; kodlardan benzer

¹⁵ GÜLER, A.-HALICIOĞLU, M. B.-TAŞĞIN, S. 2015: *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma* (2. Baskı), Seçkin Yayıncılık, s. 114, Ankara.

¹⁶ BİLİM, Y. (Akt.) 2015: "Görüşme Tekniği" (ss. 235-246)", *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (Editörler: A. YÜKSEL-A. YANIK-R. A. AYAZLAR), Seçkin Yayıncılık, s. 236, Ankara.

¹⁷ PATTON, M. Q. 2014: 'Nitel Mülakat Yapma' (ss. 339-427, çev. M. Çakır ve S. İrez)', *Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri* (Çeviri Editörleri: M. BÜTÜN ve S. B. DEMİR), Pegem Akademi, s. 361, Ankara.

özellikler gösterenlerden hareketle üst kategorilere (tema) ulaşılmıştır.

Görüşme formu ile elde edilen verilerin analizi işlemlerinde aşağıdaki kodlama ve tanımlama tekniği kullanılmıştır:

A₁, A₂: Araştırmacının sorularını,

Ö₁, Ö₂, Ö₃...: Görüşüne başvurulmuş Türkçe öğretmenlerini,

[¹], [²], [³]...: Katılımcıların (lisans üstü eğitim gören Türkçe öğretmenlerinin) cevaplarından kayda değer olan ve tabloya alınanları göstermektedir.

3.4. Çalışma Grubu

Bu araştırma, (...) ili merkez ilçelerinde görev yapan 9 Türkçe öğretmeninden oluşan bir çalışma grubu üzerinden yürütülmüştür. Çalışma grubunda yer alan öğretmenler amaçlı ve kümeleme örnekleme yöntemleri kullanılarak seçilmiştir.

Tablo 1. Çalışma Grubu ile İlgili Kişisel Bilgiler

<i>Cinsiyet Durumu</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Kadın	5	55,56
Erkek	4	44,44
Toplam	9	100,00
<i>Katılımcıların Mezun Oldukları Bölüm/Öğretim Programı</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği	9	100,00
Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı	-	-
Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği	-	-
Toplam	9	100,00
<i>Öğretmenlerin Mesleki Kıdem Durumları</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
0-5 yıl	5	55,56
6-10 yıl	4	44,44
11-15 yıl	-	-
16 yıl ve üstü	-	-
Toplam	9	100,00
<i>Öğretmenlerin Dersine Girdikleri Sınıf Düzeyleri</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
5-6. sınıflar	1	11,11
7-8. sınıflar	1	11,11
6-8. sınıflar	-	-
5-8. sınıflar	5	55,56
Diğer	2	22,22
Toplam	9	100,00
<i>Öğretmenlerin Eğitim ve Deneyimleri</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Lisans eğitimi dışında ölçme ve değerlendirme konusunda alınan kurs, seminer vb. eğitim aldım.	-	-
Ölçme ve değerlendirme konusunda alınan kurs, seminer vb. herhangi bir eğitim almadım.	9	100,00
Toplam	9	100,00

Tablo 1’de de görülebileceği gibi araştırmaya 5’i kadın, 4’ü erkek olmak üzere toplam 9 Türkçe öğretmeni katılmıştır. Öğretmenlerin tamamı Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği bölümünden mezun olmuştur. Görüşüne başvurulmuş öğretmenlerin çoğunun 0-5 yıl kıdem aralığında olduğu görülmüştür. Katılımcıların hiç birinin lisans eğitimi dışında ölçme ve değerlendirme konusunda alınan kurs, seminer vb. herhangi bir eğitim almadığı belirlenmiştir.

4. BULGULAR

Tablo 2. Türkçe öğretmenlerinin ölçme ve değerlendirmenin eğitimdeki yeri, amacı, işlevi ve yararları hakkındaki görüşleri

<i>A1: Eğitimde ölçme ve değerlendirmenin yeri, amacı, işlevi ve yararları hakkında neler söylersiniz?</i>		
Tarih: 26-28.10.2015 / 02-13.11.2015	Kodlayarak Temalandırma	
Saat: Her görüşme ± 1’er saat.	<i>Kodlar</i>	<i>Tema(lar)</i>
Ö₁: Ölçme ve değerlendirmenin amacı, eğitimde öğrenci başarısını ölçmek ya da başarılı ile başarısız olanı ayırt etmekten ziyade; süreçte var olan eksiklikler belirlenip sebepleri ortadan kaldırılarak giderilmesi olmalıdır [1].	aşarılı ile başarısız olanı ayırt etme	Ölçme ve değerlendirmenin amacı
Ö₂: Ölçme ve değerlendirme, başta eğitim programları olmak üzere; öğretimin amacı, eksikliklerin belirlenmesi, öğretim metodunun değiştirilip yapılandırılması, çalışmaların değerlendirilmesi ve öğrenci yeteneklerinin keşfedilmesi açısından önemlidir [2].	Eksikliklerin belirlenip sebeplerini ortadan kaldırma	
Ö₃: Eğitim bir süreçtir, ölçme-değerlendirme ise bu süreç sonunda öğrencilerin hedeflenen kazanımları ne kadar aldıklarını belirleme işidir. Eğitimde ölçme-değerlendirme süreci kapsamalıdır [3].		
Ö₄: Ölçme ve değerlendirme eğitime başlamadan önce öğrencilerin hazırbulunuşluklarının belirlenmesi, öğrencilerin gelişimlerinin takip edilmesi, eğitim faaliyetlerinin kalitesinin belirlenmesinde temel unsurdur [4].	Süreç değerlendirme	Ölçme ve değerlendirme sürecinin planlanması
Ö₅: Eğitimde bireylerin neyi ne kadar öğrendiklerini görmek ve değerlendirme için ölçme ve değerlendirme olmazsa olmazdır. Ölçme ve değerlendirme ile öğrencilerin eksik ve yanlış öğrendikleri tespit edilerek bir sonraki adımda gerçekleştirilecek olan etkinliklere yön vermesi amaçlanır [5].	Süreci biçimlendirme	
Ö₆: Ölçme ve değerlendirme eğitimin olmazsa olmazlarından. Süreçte kullanılan yöntemin, materyallerin, eğitimcilerin uygulamalarının işe yarayıp yaramadığı bu yolla anlaşılır [6].	Eğitici uygulamalarının yerindeliği	Ölçme ve değerlendirmenin işlevi
Ö₇: Ölçme ve değerlendirme, öğrencilerin tanınmasından sürecin planlanmasına, etkinliklerin biçimlendirilmesinden çalışmaların verimliliğinin belirlenmesine kadar birçok işleviyle tüm süreçte etkin bir unsurdur [7].	Sürece yön verme	
Ö₈: Eğitim süreci değerlendirmeden etkilenir. Öğrenme süreci ile değerlendirme arasında sıkı bir ilişki vardır [8].		
Ö₉: Eğitim sürecinin öğrencilere kazandırdıklarının ne düzeyde olduğu bilgisine -gerçeğe en yakın biçimde- sağlıklı ilerleyen bir değerlendirme süreci sayesinde ulaşılabilir [9].	Kazanımların gerçekleşme durumu	

Tablo 2’de yer verilen verilere bakıldığında ölçme ve

değerlendirmenin eğitimdeki yeri, amacı, işlevi ve yararları konusunda katılımcıların başarılı ile başarısız olanı ayırt etme, eksikliklerin belirlenip sebeplerini ortadan kaldırma, süreç değerlendirme, süreci biçimlendirme, sürece yön verme, eğitici uygulamalarının yerindeliği ve kazanımların gerçekleşme durumu, vb. noktalara yönelik görüş bildirdikleri görülmektedir. Verilen cevaplara bakıldığında ölçme ve değerlendirmenin belli bir amaçla, öğrenme süreçlerinin planlanması ve süreç sonunda hedeflenen kazanımlara ne kadar ulaşıldığının belirlenmesinde önemli işlevlere sahip olduğu vurgulanmıştır.

Tablo 3. Türkçe öğretmenlerinin yazılı sınav sorularını kendilerinin hazırlama durumları

<i>A₂: Verdiğiniz eğitimin amaca ulaşip ulaşmadığını belirlemek amacıyla uyguladığınız yazılı sınavlardaki soruları kendiniz mi hazırlamaktasınız? Yoksa hazırlanmış başka sınav sorularını mı kullanmaktasınız? (Arkadaşlarınızdan, internetten, önceki yıllarda hazırladıklarınızdan vb. aldığınız yerleri belirtiniz.)</i>		
Tarih: 26-28.10.2015 / 02-13.11.2015	Kodlayarak Temalandırma	
Saat: Her görüşme ± 1'er saat.	<i>Kodlar</i>	<i>Tema(lar)</i>
Ö _{1,2} : Yazılı sınav sorularını kendim hazırlarım [1].		
Ö _{3,4} : Sınav sorularımı internetten indirdiğim belgelerimi kendime göre düzenleyerek kullanırım. Mesela çoktan seçmeli soruları değiştiririm veya önceki yıllardaki sınavlarımı kullanırım [2].	Soru hazırlama süreci	Yazılı sınav sorularının hazırlanma durumu
Ö ₅ : Yazılı sınav sorularını geçmiş yıllardaki sınavlarıma bakarak ve ekleme, çıkarma yaparak hazırlarım. [3].		
Ö ₆ : Çoğunlukla kendim hazırlarım. İnternette veya tecrübesine güvendiğim arkadaşlarımdan aldıklarımı metin ya da soru stilini değiştirerek kullanırım [4].		
Ö ₇ : Ortaöğretime yerleşmede yazılı notu önemli olduğu için öğretmenler yüksek not vermesi istenmekte ve yüksek puan veren öğretmenler başarılı sayılmaktadır. Ben de dil gelişimini belirlemek için değil öğrencinin kolaylıkla cevaplayacağı, sınıfın genelinin yüksek puan alacağı tarzda sorular hazırlıyorum [5].	Soru hazırlamada amaç	
Ö ₈ : Üst düzey bilişsel becerileri harekete geçirmeyi sağlayan sorular sormayı istesek bile 'başarısız öğretmen' etiketi alma kaygısıyla alt düzey bilişsel becerilere yönelik - öğrencinin daha kolay cevaplayacağı- sorular sormaya başlıyorum [6].	Hatırlama düzeyi (Alt düzey bilişsel yeterlik)	Bilişsel, duyuşsal ve devinişsel alanlar
Ö ₉ : Hazırladığım yazılı sınav sorularının bilgi düzeyinde yoğunlaştığını, çok azının değerlendirme içerikli olduğunu söylemeliyim [7].	Soru seviyesi	

Tablo 3'ten de görülebileceği gibi katılımcılardan 'Yazılı sınavlardaki soruları kendiniz mi hazırlamaktasınız? Yoksa hazırlanmış başka sınav sorularını mı kullanmaktasınız?' sorusuna 'Kendim hazırlarım. (Ö_{1,2})', 'İnternette indirdiklerimi kendime göre düzenleyerek kullanırım (Ö_{3,4})', 'Geçmiş yıllardaki sınavlarımı ekleme, çıkarma yaparak güncellerim (Ö₅)' vb. cevaplarla soru hazırlama süreci hakkında düşüncelerini

belirtmişler; önceki yıllarda hazırladıklarını, arkadaşlarından ve internetten alıp kullandıklarını söylemişlerdir. İki katılımcı ise, dil gelişimini belirlemek için değil öğrencinin kolaylıkla cevaplayacağı, sınıfın genelinin yüksek puan alacağı sorular hazırladığını (Ö₇), ‘başarısız öğretmen’ etiketi alma kaygısıyla alt düzey bilişsel becerilere yönelik bilgi düzeyinde -öğrencinin daha kolay cevaplayacağı- sorular sorduklarını (Ö_{8,9}) belirterek soru hazırlama amaçlarını belirtmişlerdir. Verdikleri cevaplardan hareketle öğretmenlerin yazılı sınav sorularını hazırlama konusunda ‘iyi’ denilecek bir durumda oldukları söylenebilir. Ancak, hazırladıkları soruların düzeyleri konusunda kendilerini yeterli görmedikleri, hazırladıkları soruların -farklı sebeplerden dolayı- amaca ve anlama hizmet etmediği konusunda görüş belirtmektedirler.

Tablo 4. Türkçe öğretmenlerinin yazılı sınav sorularını hazırlamada yeterlik algıları

A ₃ : Öğrencilerinizin dil yeterliklerinin ölçülüp değerlendirilme amacıyla uyguladığınız yazılı sınavlardaki soruları hazırlamada kendinizi yeterli buluyor musunuz?		
Tarih: 26-28.10.2015 / 02-13.11.2015	Kodlayarak Temalandırma	
Saat: Her görüşme ± 1'er saat.	Kodlar	Tema(lar)
Ö ₁ : Genel anlamda yeterli olduğumu düşünmekle birlikte özellikle daha fazla davranışın ölçülmesine yönelik sorularda eksikimin olduğunu; bu eksikliği de daha fazla soru hazırlayarak giderebileceğimi düşünüyorum. Öğrencilerin farklı seviyede olduğu sınıflarda öğrenci seviyesine uygun soru hazırlarken zayıf öğrenci lehine uygun soru hazırlıyorum [1].	Soru hazırlama deneyim	
Ö ₂ : Yeterli bulmuyorum, çünkü ilk defa öğretmenlik deneyimi edindim. Eksikliklerimin farkındayım [2].		
Ö ₃ : Sınavlarda okuma, anlama, dil bilgisi ve yazma becerilerine yönelik yeterlikleri ölçmeye çalışıyor ve bu konuda kendimi yeterli buluyorum [3].	Ölçme ve değerlendirme alanları	
Ö ₄ : Evet, buluyorum. Aldığım eğitimin bana bu yeterliği kazandırdığını düşünüyorum [4].		Yazılı sınav sorularını hazırlama yeterlik algısı
Ö ₅ : Öğrencilerin dil yeterliklerinin ölçülmesinde mesleğin ilk yıllarımda yetersiz olduğumu düşünüyordum. Ama yıldan yıla eksikliklerimi görerek ve meslektaşlarımla işbirliği yaparak yeterlik seviyemi artırmaya çalışıyorum [5].	Kıdem durumu İşbirliği	
Ö ₆ : Yeterli bulmuyorum. Dil gibi bir alanın gelişimini ölçmek birkaç soruyla mümkün olmadığından alternatif araçlar da kullanıyorum [6].		
Ö ₇ : Kendimi yeterli buluyorum, ama var olan bilgilerimi her zaman uygulayamıyorum. Sınav sorularında olmaması gereken bazı hataları farkında olmama rağmen yapmaktayım [7].	hazırbulunuşluk	
Ö ₈ : Kendimi (çok iyi olmasam da) yeterli görüyorum [8].		
Ö ₉ : Dil yeterliklerini ölçmeye yönelik yazılı sınavlar hazırlıyorum fakat objektif değerlendirmeler yapmada yetersiz kaldığımı düşünüyorum [9].		

Tablo 4'e bakıldığında bir katılımcı (Ö₁), fazla davranışın ölçülmesine yönelik soru hazırlamada eksikliklerini belirtmekte ve bunu daha fazla soru hazırlayarak giderebileceğini söyleyerek soru hazırlamada deneyim kazanmanın önemini vurgulamaktadır. Bir başka katılımcı (Ö₃), sınavlarda okuma, anlama, yazma becerilerine ve dil bilgisi alanına yönelik yeterlikleri ölçmeye çalıştığını belirtmiştir. Sınav sorularını hazırlamaya hazırbulunuşluk konusunda 4 katılımcın (Ö₁, Ö₂, Ö₃, Ö₄) kendilerini yeterli gördüğü, 2 katılımcın (Ö₆, Ö₉) bu konuda eksikliklerinin olduğunu belirttiği, 3 katılımcın da (Ö₅, Ö₇, Ö₈) kısmen yeterli olduklarını belirttikleri görülmüştür. Verdikleri cevaplarda işbirliği, kıdem durumu gibi değişkenlerin yazılı sınav sorularını hazırlamada etkili olduğunun altını çizen katılımcıların sorularını hazırlama konusunda iyi sayılabilecek yeterlik algısına sahip oldukları söylenebilir.

Tablo 5. Türkçe öğretmenlerinin yazılı sınav sorularını hazırlarken dikkat ettikleri unsurlar

<i>A4: Verdiğiniz dil eğitimiyle öğrencilerinizin dil becerilerindeki gelişim durumlarını belirlemek amacıyla yaptığınız sınavlarda sorduğunuz soruları hazırlarken neleri göz önünde bulunduruyorsunuz?</i>		
Tarih: 26-28.10.2015 / 02-13.11.2015	Kodlayarak Temalandırma	
Saat: Her görüşme ± 1'er saat.	<i>Kodlar</i>	<i>Tema(lar)</i>
Ö ₁ : Öğrencilerin soruları anlayabilmelerini kolaylaştırmak için açık ve sade bir dil kullanırım. Öğrencilerin kendi yorumlarını da katabilecekleri, hayal dünyalarını, duygularını, kişisel fikirlerini öğrenmemi sağlayacak sorular hazırlarım. Doğrudan metinde var olan bir bilgiyi soran sorular kullanmam [1].	Sade bir dil kullanımı Açık uçlu sorular	
Ö ₂ : Hedef kitlenin yeterliğine, Türkçeyi doğru, özenli kullanıp kullanmadığına, dil becerilerinin birbirini tamamlayacak nitelikte olmasına, öğrencilerin bireysel farklılıklarına vb. bakarak yol izlerim. Dil bilgisi sorularında metin bağlamından hareketle soru oluştururum [2].	Hedef kitlenin özellikleri	
Ö ₃ : Öğrenciler sınav kaygısı taşıdığından dil becerileri kazandırmada sınava yönelik olan konular daha ön plana çıkıyor. Bu yüzden bazı dil becerileri ihmal ediliyor. Bu da öğrencilerin testte başarılı olmasını sağlarken ifadede zorluk çekmesine neden oluyor [3].	Öğrencilerin sınav kaygısı	Sınav sorularını
Ö ₄ : Soruları hazırlarken öğrenci başarı seviyesini ve hedeflenen kazanımları göz önünde bulunduruyorum. Ayrıca hazırladığım soruların ilgili davranış ölçmesine önem veriyorum [4].	Dil becerilerinde bütünlük ilkesi Soru stili	hazırlama sürecinde etkili faktörler
Ö ₅ : Açık uçlu sorular öğrenciyi sınırlandırmadığı ve öğrencilerin yorum güçlerini ve ifade becerilerini geliştirdiği için açık uçlu sorular sormayı tercih ediyorum. Cevabı doğrudan parçadan bulunacak sorular yerine yorum getirmelerine olanak sağlayacak sorulara öncelik veririm [5].	Metinle ilgili soruların nitelikleri	
Ö ₆ : Kendilerini en iyi ifade edebilecekleri türde sorular sormaya çalışıyorum [6].		
Ö ₇ : Soruları hazırlarken hedefler açıkça tanımlanmalı,		

ölçülecek nitelikler iyi belirlenmeli, işlenen konuların Soruların ifadesi içeriklerine uygun olmalı; açık ve anlaşılır bir dille yazılmalıdır [7].

Ö₈: Soruları hazırlarken yönetmelikler doğrultusunda, ezberlenmiş bilgiler yerine metni kavrama durumunu Yasal belirlemesini, çıkarım yapmasını sağlayacak açık uçlu yükümlülükler olmasına dikkat ederim [8].

Ö₉: Soruları hazırlarken öğrenci düzeyine uygun olması, verilen sürede cevaplanması, işlenen konulara uygun, ezbere Öğrenci seviyesi dayalı olmaması gibi hususlara dikkat ederim [9].

Tablo 5’te işlenen verilere bakıldığında katılımcıların yazılı sınav sorularını hazırlarken başta yasal yükümlülükler olmak üzere önemli unsurlara dikkat ettikleri görülmüştür. Özellikle yazılı sınav sorularını hazırlarken sade bir dil kullanımı, açık uçlu sorulara ağırlık verme, hedef kitlenin özelliklerini dikkate alma, öğrencilerin sınav kaygısını göz önünde tutma, dil becerilerinde bütünlük ilkesini dikkate alma, farklı soru çeşidine yer verme, metinle ilgili soruların içerik ve ifadesine, öğrenci seviyesi vb. unsurlara dikkat ediyor olmaları kayda değer bulunmuştur. Verilen dil eğitimiyle öğrencilerin dil becerilerindeki yeterlikleri ve gelişim durumlarının belirlenmesi için yapılan sınavların amaca hizmet ettiği ve öğrenme sürecine olumlu katkı sağladığı söylenebilir.

Tablo 6. Türkçe Öğretmenlerinin Soru Yazma Teknikleri Konusundaki Görüşleri

A₅: Soru yazma teknikleri konusunda genel olarak neler söylemek istersiniz? (Sonda: Lisans eğitiminde gerekli alt yapı oluşturulup oluşturulmadığı, eğitim süresinde bu konunun önemli olup olmadığı, soru yazma alanı ve soru türlerinin özellikleri vb. alanlardaki düşüncelerinizi belirtiniz.)

Tarih: 26-28.10.2015 / 02-13.11.2015	Kodlayarak Temalandırma	
Saat: Her görüşme ± 1’er saat.	Kodlar	Tema(lar)
Ö ₁ : Soruları belli bir amaç doğrultusunda ve konunun öğrenciler tarafından anlaşılıp anlaşılmadığını belirlemek için hazırlarım. Soru hazırlarken olumsuz ifadeler kullanmama, okumayı güçleştirmeyecek oranda boşluk bırakma, soru tarzlarının çeşitliliği gibi unsurlara dikkat edilmelidir [1].	Soru hazırlamada amaç ve dikkat edilecek noktalar	
Ö ₂ : Soru yazma teknikleri içerisinde en çok kapsam geçerliğine uygun soru hazırlamaya dikkat ederim [2].	soru tarzlarının çeşitliliği	
Ö ₄ : Soru türleri ve soruların karşılık geldiği bilişsel düzeyler hakkında fikir edindim. Hangi amaç için hangi soru türünün hangi düzeyde olması gerektiğini biliyorum [3].	kapsam geçerliğine uygunluk	Öğretmenlerinin soru yazma tekniklerine hazırlanmışlık durumları
Ö ₅ : Lisans eğitimi sürecinde soru yazım teknikleri konusunda çok da iyi yetiştirilmediğimi düşünüyorum. Mesleğe başladıktan sonra neyi, nasıl yapacağımı öğrendim [4].	soruların bilişsel düzeyleri	
Ö ₆ : Lisans eğitiminde bu alanda yetersizlikler olduğunu düşünsem de her branşın kendine özgü değerlendirme yapması eğiliminin sürecini, bu yönde gelişimin olacağını düşünüyorum [5].	meslek öncesi eğitimin eksikliği	
Ö ₇ : Bir öğretmenin mesleki açıdan sahip olması gereken özellik, güvenilir ve geçerli bir ölçmeyle başarıyı değerlendirmektir. [6].	her branşın kendine özgü değerlendirme yapması ölçme aracının özellikleri	

Tablo 6'dan da görülebileceği gibi katılımcıların soru hazırlarken; soru tarzlarının çeşitliliği, kapsam geçerliğine uygunluk, soruların karşılık geldiği bilişsel düzeyler, meslek öncesi eğitimin eksikliği, her branşın kendine özgü değerlendirme yapması, ölçme aracının özellikleri vb. unsurlara dikkat ettikleri anlaşılmaktadır. Hangi amaç için hangi soru türünün hangi düzeyde olması gerektiğini bildiğini belirten katılımcı (Ö₄) yanında, lisans eğitimi sürecinde soru yazım teknikleri konusunda çok da iyi yetiştirilmediğini belirten katılımcılar (Ö₅, Ö₆) da bulunmaktadır. Katılımcıların verdikleri cevaplara bakıldığında lisans eğitiminde gerekli alt yapı oluşturulup oluşturulmadığı, eğitim süresinde bu konunun önemli olup olmadığı, soru yazma alanı ve soru türlerinin özellikleri vb. alanlarda ortaya koydukları düşüncelerden hareketle soru yazma teknikleri konusunda genel olarak yeterli bir hazırbulunuşluğa sahip olmadıkları söylenebilir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5. 1. Sonuç ve Tartışma

Katılımcılar, ölçme ve değerlendirmenin amacı, işlevi, yararları ve eğitimdeki yeri, konusunda yeterli bilgiye sahiptirler. Ayrıca, katılımcılar, öğrenme süreçlerinin belli bir amaç doğrultusunda planlanmasında ve süreç sonunda hedeflenen kazanımlara ne kadar ulaşıldığının belirlenmesinde ölçme ve değerlendirmenin önemli bir işlev gördüğü görüşündedirler.

Katılımcılar arasında yazılı sınav sorularını internetten indirerek veya geçmiş yıllardaki sınavlarını güncelleyerek kullandığını belirtenler olsa da çoğu katılımcı sorularını kendisi hazırlamaktadır. İki katılımcının soru hazırlama amaçları konusunda 'dil gelişimini belirlemek için değil, öğrencinin kolaylıkla cevaplayacağı, yüksek puan alacağı alt düzey bilişsel becerilere yönelik bilgi düzeyinde sorular hazırladığını belirtmeleri manidar bulunmuştur. Bundan hareketle öğretmenlerin hazırladıkları soruların düzeyleri konusunda kendilerini yeterli görmedikleri, hazırladıkları soruların amaca ve anlama hizmet etmediğini düşünmektedirler.

Öğretmenlerin devamlı olarak kullandıkları yazılı sınavlar konusunda iyi bir tecrübeye sahip olabilmeleri için, başlangıçta bu sınav yönteminin özelliklerini iyice bilmeleri gerekir¹⁸. Bekaroğlu¹⁹ Türkçe Öğretmenlerinin yazılı sınavlarla ilgili olarak yapmaları gerekenleri şöyle sıralamaktadır:

- Yazılı sınavın yapılma nedenlerini,

¹⁸ TURGUT, M. F. 1987: 48.

¹⁹ BEKAROĞLU, A. 2007: 'İlköğretim 6. Sınıf Türkçe Dersindeki Yazılı Sınav Sorularının Soru Basamaklarına Göre İncelenmesi ve Değerlendirilmesi (Kastamonu Örneği)', (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 50-51, Bolu.

- Soru hazırlarken dikkat edilmesi gereken hususları,
- Nasıl soru sorulmayacağını,
- Soru hazırlamadan önce amaçların belirteceğini ve metnin seviyeye uygun olup olmadığını tespit ettikten sonra, soru hazırlayacağını,
- Hazırladığı soruları, soruları değerlendirme kriterlerine göre değerlendirip, uygun ise öğrencilere soracağını,
- Cevap anahtarının nasıl hazırlanacağını, not dağılımının nasıl yapılacağını,
- Verilen soru ve cevapların, nasıl değerlendireceğini,
- Türkçe Programında sınıflara göre ödev konularının belirtildiğini,
- Öğrencilerin seviyelerine uygun ödev verileceğini... bilmeli ve varsa bu çerçevede eksikliklerini gidermelidirler.

Altun²⁰, *Mesleğin İlk Yıllarındaki Öğretmenlerle Deneyimli Öğretmenlerin Soru Sorma Teknikleri Arasındaki Farklar* başlıklı çalışmasında şu sonuçlara ulaşmıştır: ‘Mesleğin ilk yıllarındaki öğretmenler ve deneyimli öğretmenlerin soru sorma tekniklerinin bazı açılardan nicel olarak bazı açılardan da nitel olarak farklılık gösterdiğini ortaya koymuştur. Sonuçlar ayrıca eğitim ve deneyim arasındaki farkı da açığa çıkarmıştır. Her ikisinin de öğretmenlerin soru sorma teknikleri üzerinde etkili oldukları görülmüştür. Bazı soru sorma alışkanlıkları deneyimle geliştirilirken bazılarının da eğitimle kazanıldığı öğrenilmiştir’. Katılımcılar, okuma, anlama, yazma becerilerine ve dil bilgisi alanına yönelik farklı davranış ve yeterliklerin ölçülmesine yönelik soru hazırlamada kendilerini yetersiz görmekle birlikte soru hazırlamada deneyim kazanmanın önemini vurgulamaktadırlar. İşbirliği, kıdem durumu gibi değişkenlerin yazılı sınav sorularını hazırlamada etkili olduğunu belirten katılımcıların sınav sorularını hazırlamada genel olarak yeterli hazırbulunuşluğa ve iyi sayılabilecek bir yeterlik algısına sahip oldukları söylenebilir.

Katılımcılar yazılı sınav sorularını hazırlarken yasal yükümlülüklerle dikkat etmektedirler. Özellikle yazılı sınav sorularını hazırlarken sade bir dil kullanımı, açık uçlu sorulara ağırlık verme, hedef kitlenin özelliklerini dikkate alma, öğrencilerin sınav kaygısını göz önünde tutma, dil becerilerinde bütünlük ilkesini dikkate alma, farklı soru çeşidine yer verme, metinle ilgili soruların içerik ve ifadesine, öğrenci seviyesi vb. unsurlara dikkat etmeleri öğrencilerinin dil becerilerindeki yeterliklerin ve gelişim durumlarının belirlenmesinin amaçlara hizmet ettiği ve öğrenme sürecine olumlu katkı sağladığı izlenimi uyandırmaktadır.

²⁰ ALTUN, G. 2010: ‘*The Differences between Novice and Experienced Teachers In Terms Of Questioning Techniques* (Ma Thesis)’. Bilkent University, The Graduate School Of Education, The Department of Teaching English as a Foreign Language, s. 87-88, Ankara.

Her soru çeşidinin avantajları ve dezavantajları iyi bilinmelidir. Örneğin üst düzey zihinsel becerileri ölçmeye daha çok elverişli olan açık uçlu sorular alt düzey zihinsel becerilerin ölçümünde çok kullanılmamalıdır, bunun yerine farklı soru çeşitleri tercih edilmelidir²¹. Yazılı sınav sorusu hazırlarken, konunun önem derecesi ve programdaki yoğunluğu dikkate alınmalıdır²². Katılımcılar soru hazırlarken; soru tarzlarının çeşitliliği, kapsam geçerliğine uygunluk, soruların geçerlik ve güvenilirliği, karşılık geldiği bilişsel düzeyler, meslek öncesi eğitimin eksikliği, her branşın kendine özgü değerlendirme yapması, ölçme aracının özellikleri vb. unsurlara dikkat etmektedirler. Lisans eğitimi sürecinde soru yazım teknikleri konusunda çok da iyi yetiştirilmediğini belirten katılımcılar olsa da katılımcıların çoğunluğu meslek öncesi eğitimle temel bir alt yapıya ve soru yazma teknikleri konusunda genel olarak yeterli bir hazırbulunuşluğa sahip oldukları söylenebilir.

5. 2. Öneriler

Eğitimin belirlenen amaç doğrultusunda planlanıp yürütülmesi ve süreç sonunda çalışmaların verimliliğinin belirlenmesinde ölçme ve değerlendirme uygulamaları gerçekleştirilmelidir.

Gerçekleştirilen eğitim etkinlikleri sonunda yapılan yazılı sınavlarda yer verilecek sorular geçen süreci kapsamı gerektiğinden, öğretmenler, internetten, geçmiş yıllardan veya başka bir yerde alma yerine soruları bizzat kendisi hazırlamalıdır.

Öğretmenlerin soru hazırlamada temel gayeleri ‘öğrencilerin temel dil becerilerindeki yeterliği ve gelişim durumunu belirlemek olmalıdır. Öğrencinin yüksek puan alması veya kolaylıkla cevaplama için soru hazırlanmamalıdır.

Yazılı sınav sorularını hazırlarken yönetmelikler doğrultusunda hareket etme yanında, açık uçlu sorulara ağırlık verme, sade bir dil kullanma, hedef kitlenin özelliklerini dikkate alma, farklı soru çeşidine yer verme, metinle ilgili soruların içerik ve ifadesine özen gösterme vb. unsurlara dikkat edilmelidir. Bununla birlikte soruların hazırlanmasında işlenen konuları kapsamı, soruların geçerlik ve güvenilirliği, karşılık geldiği bilişsel düzeyler vb. unsurlara dikkat edilmelidir.

Meslek öncesi eğitim kapsamında okudukları lisans eğitimleri sırasında öğretmen adaylarına soru yazım teknikleri konusunda gerekli alt

²¹ ÇEÇEN, M.A.. ve Kurnaz, H. 2015: ‘Ortaokul Türkçe Dersi Öğrenci Çalışma Kitaplarındaki Tema Değerlendirme Soruları Üzerine Bir Araştırma’, KSBD, Hüseyin Hüsnü Tekişik Özel Sayısı (Cilt 1), s. 129-130, Giresun.

²² BAŞOL, G. 2013: 37.

yapı oluşturulmalı, süreç ve sonuç değerlendirmeleri konusunda yeterli hazırbulunuşluk sağlanmalıdır. Bu çerçevede, lisans eğitiminde verilen ölçme ve değerlendirme dersi içerisinde, öğretmen adaylarına mesleğe atandıklarında öğrenme sürecinin planlanması, kazanımlar doğrultusunda süreçte öğrenci gelişiminin sağlanması ve süreç sonunda hedefler doğrultusunda ne kadar ilerlendiğinin belirlenmesi açılarından donanım kazandırmalı; bu ders kamu personeli sınavına hazırlık kursu gibi kullanılmamalıdır. Çünkü eğitim fakültelerinin işlevi, öğretmen adaylarını sınava değil, mesleğe hazırlamaktır.

KAYNAKLAR

- AKBULUT, T. 1999: **İlköğretim Okullarında Görevli Öğretmenlerin Soru Sorma Becerilerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi** (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- ALTUN, G. 2010: **The Differences between Novice and Experienced Teachers in Terms Of Questioning Techniques** (Ma Thesis). Bilkent University, The Graduate School Of Education, The Department of Teaching English as a Foreign Language, Ankara.
- AYDEMİR, Y. ve ÇİFTÇİ, Ö. 2008: **“Edebiyat Öğretmeni Adaylarının Soru Sorma Becerileri Üzerine Bir Araştırma (Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Örneği)”**, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi, 5(2), s. 103-115, Van.
- BAHAR, M.-NARTGÜN, Z.-DURMUŞ, S.-BIÇAK, B. 2012: **Ölçme ve Değerlendirme Teknikleri** (5. Baskı), Pegem Akademi, Ankara.
- BAŞOL, G. 2013: **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme** (2. Baskı), Pegem Akademi, Ankara.
- BEKAROĞLU, A. 2007: **İlköğretim 6. Sınıf Türkçe Dersindeki Yazılı Sınav Sorularının Soru Basamaklarına Göre İncelenmesi ve Değerlendirilmesi (Kastamonu Örneği)** (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- BİLİM, Y. 2015: **“Görüşme Tekniği”**, Bilimsel Araştırma Yöntemleri (Editörler: A. Yüksel, A. Yanık ve R. A. Ayazlar), Seçkin Yayıncılık, Ankara, (ss. 235-246).
- BÜYÜKALAN FİLİZ, S. 2009: **“Soru Cevap Yöntemi Eğitiminin Öğretmenlerin Soru Sorma Bilgisi ve Soru Sorma Tekniklerine Etkisi”**. Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 3, s. 167-195, Kars.
- ÇEÇEN, M.A.-KURNAZ, H. 2015: **“Ortaokul Türkçe Dersi Öğrenci Çalışma Kitaplarındaki Tema Değerlendirme Soruları Üzerine Bir Araştırma”**, KSBD, Hüseyin Hüsnü Tekışık Özel Sayısı (Cilt 1), s. 109-132, Giresun.
- ÇETİN, B. 2014: **“Bilişsel Alan Davranışlarının Ölçülmesi”**, Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme (Editörler: M. Gömleksiz ve S. Erkan, 3. Baskı), Nobel Yayıncılık, Ankara, (ss. 67-142).
- GÖÇER, A. 2014: **Türkçe Eğitiminde Ölçme ve Değerlendirme**. Pegem Akademi

Yayınları, Ankara.

GÜLER, A.; HALICIOĞLU, M. B.-TAŞĞIN, S. 2015: **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma** (2. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara.

GÜLER, N. 2011: **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme**, Pegem Akademi, Ankara.

PATTON, M. Q. 2014: “**Nitel Mülakat Yapma**” (çev. M. Çakır ve S. İrez)’, Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri (Çeviri Editörleri: M. Bütün ve S. B. Demir), Pegem Akademi, Ankara, (ss. 339-427).

TEKİN, H. 2004: **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme** (16. Baskı) Yargı Yayınevi, Ankara.

TURGUT, M. F. 1987: **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Metotları** (5. Baskı), Saydam Matbaacılık, Ankara.

TÜRKYILMAZ, M. 2007: **Orta Öğretim Birinci Sınıf Dil Ve Anlatım Dersi Yazılı Sınav Soruları Üzerine Bir Alan Araştırması** (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.